

Guia d'aprenentatge

Pràcticum V

Coneixement institucional

(15 ECTS)

Any acadèmic 2018-2019

Semestre: 1r i 2n Curs: 3r

Grau en Educació Social

Mòdul G: Pràctiques i treball de final de grau

Matèria: Pràcticum

Professorat: Irene Fernández, Oscar Martínez, Miguel Ángel Pulido, Oriol Segovia i Isabel Torras

1. Presentació de l'assignatura

El Pràcticum V és un pas més en el procés de l'estudiant cap a la professionalització. Vinculat amb el procés que s'ha iniciat a primer i segon curs, suposa un salt qualitatiu respecte dels pràcticums dels dos primers cursos del grau, que es concreta en el desenvolupament de pràctiques extensives al llarg dels dos semestres del curs. Es tracta de posar en joc les capacitats reflexives i analítiques que l'estudiant ha anat adquirint, juntament amb les habilitats associades directament amb les relacions interpersonals i la intervenció, per tal de connectar adequadament reflexió i acció, projecte i pràctica, dins una conceptualització de l'activitat professional que té com a referència les lògiques de la complexitat.

Durant el tercer curs es prioritza el coneixement detallat de la realitat de l'educador/a social en un intent de contrastar de manera sistematitzada la dimensió teòrica i pràctica de la seva formació, en el camí cap a la professionalització. A diferència del pràcticum de primer i segon curs del Grau d'Educació Social, la característica fonamental del pràcticum de tercer és que aquest està directament vinculat a l'anàlisi de l'experiència de l'estada de pràctiques. Això implica que les tasques d'anàlisi i d'aprofundiment respecte de temàtiques d'interès per a l'educador social es realitzen a partir de la pròpia experiència o assaig del què significa fer d'educador/a social en el lloc específic on s'estan realitzant les pràctiques. Des d'aquest punt de vista, el Pràcticum de tercer i les pràctiques són inseparables i han de ser tractats paral·lelament, ja que l'un no s'entendria sense l'altre.

Partint d'aquests antecedents, l'objectiu general del pràcticum de tercer és conèixer i analitzar la institució en tota la seva complexitat (organització, gestió, equips, problemàtiques que tracta, relacions amb el territori). És el moment en què els i les estudiants prendran contacte de forma directa i constant amb la realitat professional per a què s'estan preparant.

Es tracta d'un procés de socialització professional en el que es prioritzarà el coneixement detallat de la realitat de l'educadora i l'educador social en un context específic. Es concreta en una experiència d'observació participant acompanyada per un professional que fa funcions de Cap de Pràctiques, de manera que l'estudiant visqui en primera persona la tasca quotidiana de la pràctica professional de manera orientada i reflexiva. A la vegada, l'estudiant rebrà el suport i orientació del tutor/a de pràcticum i de la resta de persones del grup per disposar de criteris que permetin prendre distància i analitzar amb objectivitat tot allò que està experimentant en aquesta immersió professional.

Fonamentalment, l'estada de pràctiques té dos grans moments. En primer lloc, parlarem d'una primera fase d'anàlisi institucional i de contextualització de la funció i rols dels professionals de l'acció social. També s'analitzarà la manera com aquesta institució s'integra en el territori i es relaciona amb altres serveis tècnics.

En segon lloc, l'estudiant haurà de desenvolupar una visió crítica que el permeti valorar, amb el màxim rigor possible, la forma com es desenvolupa l'activitat en aquella

institució. Concretament, caldrà veure el nivell d'ajust entre el Projecte Educatiu del centre o servei i la seva concreció en la pràctica quotidiana, així com identificar els elements que potencien o condicionen la implementació d'aquest projecte. Com s'indicarà més detalladament, no es tracta de "jutjar", sinó de fer una anàlisi sistematitzada sobre una realitat complexa i identificar els factors i/o elements que la determinen.

2. Competències a desenvolupar

Competència 1: Dominar tècniques d'organització, planificació, disseny i avaluació de programes/projectes educatius en contextos diversos.

- Estudiar l'aplicació dels marcs legislatius que possibiliten, orienten i legitimen les accions de l'educador social.
- Identificar tots els elements que configuren un projecte.
- Veure la coherència entre les necessitats del territori i allò que proposa el projecte.
- Identificar l'ús dels instruments necessaris en cada una de les fases metodològiques del disseny d'un projecte (diagnòstic, planificació, aplicació i avaluació)
- Interpretar els instruments i processos d'avaluació de programes i estratègies sobre accions, processos i resultats socials.

Competència 2: Responsabilitzar-se de les tasques encomanades i prendre decisions fonamentades tenint en compte les conseqüències per a totes les parts implicades.

- Analitzar situacions o contextos des d'una perspectiva de complexitat.
- Contextualitzar les tasques pròpies del professional de l'educació social.
- Reconèixer i comprendre críticament les diferents perspectives teòriques i metodològiques i les seves implicacions i/o conseqüències.
- Aplicar habilitats socials per interactuar de forma positiva amb persones, famílies, grups i comunitats i resoldre possibles conflictes.
- Desenvolupar habilitats que puguin promoure el treball cooperatiu amb els professionals.
- Identificar els elements propis de la institució que afavoreixen o eliminen la possibilitat de l'aparició de l'estrès.
- Identificar i analitzar els elements que orienten la intervenció cap a bones pràctiques professionals.
- Manifestar consciència i sensibilitat respecte del compromís moral que s'adquireix en l'exercici professional.
- Mostrar una actitud constructiva per resoldre cooperativament els conflictes de valor.

3. Continguts

- Coneixement i anàlisi institucional (encàrrec, missió, destinataris, xarxa on s'emmarca la intervenció, dinàmiques internes i contextualització del recurs de pràctiques), així com dels professionals que intervenen en els diferents contextos professionals : funcions comuns i diferenciades.
- Detecció dels límits i condicionaments del desenvolupament de la intervenció social en els diferents àmbits de l'educació social.
- Identificació dels elements que faciliten o dificulten la interdisciplinarietat.
- Identificació del potencial educatiu que té una institució: factors que afavoreixen o dificulten la implementació d'un projecte d'intervenció en una realitat social concreta.
- Anàlisi de la coherència, adequació i implementació del disseny d'un projecte d'intervenció i/o investigació social.
- Observació i anàlisi dels instruments habituals de treball.
- Observació i anàlisi de projectes grupals i comunitaris de la institució de pràctiques.
- Coneixement del marc de referència específic sobre els deures morals de la pròpia professió i dels materials que se'n deriven en la professió, l'àmbit d'actuació i el recurs específic de pràctiques.
- Les actituds personals en el treball amb persones vulnerables. El respecte.
- Autoanàlisi respecte del procés personal que es produeix en les pràctiques i identificació de les pròpies limitacions i potencialitats.
- La gestió emocional en l'acció social.

4. Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

Quant a la primera competència:

- Transfereix el que contemplen les normes legals en les practiques d'intervenció social.
- Analitza comparativament les polítiques socials i les normes legals que se'n deriven.
- Avalua les possibles opcions per orientar una estratègia d'intervenció a partir de la valoració de les necessitats.
- Identifica els indicadors de risc en un entorn professional concret.
- Realitza valoracions tenint en compte els diversos factors que intervenen en situacions de crisi o risc social.
- Identifica les tasques pròpies del diagnòstic, la planificació, l'aplicació i l'avaluació d'un projecte.
- Aplica el llenguatge tècnic a diferents tipus d'informes socials.

Quant a la segona competència:

- Mostra capacitat d'anàlisi i esperit crític davant la intervenció professional i els seus reptes.
- Reconeix els factors generadors de vulnerabilitat que dificulten o impedeixen els processos d'inclusió social.
- Sap relacionar les pràctiques professionals observades amb els principis ètics de la professió.
- Utilitza les seves competències professionals per interactuar de forma positiva amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats en projectes i serveis, sota la tutela professional.
- Identifica els conflictes de valor que apareixen en l'activitat quotidiana del recurs de pràctiques i reflexiona sobre les seves conseqüències.
- Sap utilitzar les eines de comunicació per a resoldre tensions i conflictes interpersonals i grupals propis de la professió.
- Identifica les pròpies reaccions, habilitats i contradiccions davant la incertesa, el canvi i l'estrès en situacions de treball.
- Sap demanar ajuda davant de situacions professionals complexes.
- És capaç de reflexionar sobre el propi comportament i ser capaç de modificar-ho des de l'experiència.
- Es responsabilitza de les tasques encarregades i pren decisions fonamentades de manera responsable i prudent.

5. Metodologia

La filosofia del Pràcticum de tercer curs és la d'un grup de treball que s'organitza i pren decisions autònomament, de manera que el resultat final de cada pràcticum dependrà de la dinàmica interna de cada grup i de les interaccions que s'estableixin. Tot i això, hi ha unes línies de treball i unes dates de lliurament compartides per tots els grups. Això assegura que tots els grups estan treballant els mateixos continguts bàsics de l'assignatura encara que puguin haver diferències de ritme o de metodologia.

El tutor/a de pràcticum té la responsabilitat d'acompanyar i orientar el procés formatiu del grup i dels/les estudiants, però els nivells d'aprofundiment i d'estudi a què es pugui arribar depenen de les actituds col·laboratives de les persones que el configuren. En aquest sentit, tant la presència com la participació activa i contínua per part de l'estudiant són elements fonamentals per assegurar el desenvolupament de les competències d'aquest espai formatiu.

El sistema de treball té un caràcter marcadament inductiu que neix de l'anàlisi de la vivència quotidiana de l'estada en pràctiques. A partir de les situacions concretes que es van descrivint, s'identifiquen les temàtiques transversals que són comunes a tots els recursos i es fa un aprofundiment sistemàtic que descansa en la preparació de les sessions per part de les persones del grup, amb el suport i orientació del tutor/a del

grup. Des d'aquesta perspectiva, l'estada en el recurs de pràctiques i el treball de pràcticum són inseparables, funcionen en paral·lel i es retroalimenten entre ells.

Pel que fa al programa de treball de l'estudiant en l'estada de pràctiques, caldrà contextualitzar-lo en cada recurs, en funció de les seves particularitats i s'ha de plasmar en el document "Acord de Pràctiques" que cada estudiant signarà, juntament amb el tutor/a de pràcticum i la persona que faci les funcions de cap de pràctiques.

Aquest procés de treball es desenvoluparà al llarg de tot el curs, mitjançant la realització d'activitats diverses, tant en el centre de pràctiques com en l'espai de pràcticum.

5.1. Activitats del/ la professor-a tutor/a

- Contacte directe amb el/la cap de pràctiques, visitar el servei i mantenir contacte al llarg del curs.
- Dinamització de les sessions grupals d'acord a la metodologia de treball en equip.
- Acompanyament en el procés d'immersió en la institució.
- Formalització de l'acord de pràctiques i de les avaluacions.
- Proposta d'articles, casos i temes a debatre, en funció de les temàtiques que vagin apareixent en el grup.
- Orientació en les situacions de dificultat.
- Mediació en la relació estudiant i centre de pràctiques.

5.2. Activitats dels estudiants

5.2.1. En el centre de pràctiques

- Coneixement i contextualització de la institució, dels professionals que hi treballen i de la seva tasca.
- Coneixement de les tasques, rol i funcions del professional de l'Educació Social.
- Participació en la dinàmica quotidiana de l'exercici professional.
- Estudi i identificació de les característiques del treball interdisciplinari.
- Aplicació de coneixements, mètodes i tècniques adquirits en el transcurs de la formació universitària.
- Identificació i afrontament dels propis recursos i límits per a la pràctica professional.
- Exercici de la capacitat d'organització i planificació de tasques.
- Utilització dels instruments i tècniques de documentació propis de la professió.

5.2.2. A la facultat

- Participació continuada a les sessions grupals.

- Observació, anàlisi i entrenament en les dinàmiques de treball en equip.
- Comparació d'experiències i generalització de temàtiques transversals compartides.
- Utilització de les aportacions del marc teòric per a la seva aplicació a l'exercici professional.
- Reflexió fonamentada sobre situacions, accions i intervencions de la praxi professional.
- Elaboració escrita de l'experiència adquirida.
- Reconeixement dels aspectes emocionals que desperta el contacte directe amb la realitat: identificació de recursos i limitacions i gestió emocional.

5.3 Activitats dels/de les caps de pràctiques

- Acol·lida, seguiment sistemàtic i avaluació de l'estudiant en el seu procés de pràctiques.
- Formalització de l'Acord de pràctiques i contactes directes posteriors amb el tutor/a.
- Oferiment de materials i documents tècnics per a la comprensió de la tasca que es desenvolupa al servei.
- Clarificació de dubtes sobre la vida institucional, la tasca professional i les relacions amb altres serveis.
- Orientació en les línies de treball proposades per l'estudiant.
- Contenció emocional en situacions complexes/de dificultat viscudes en el centre.
- Assessorament sobre l'actuació de l'estudiant des d'un rol formatiu de modelatge.

6. Sistema d'avaluació

El Pràcticum de tercer curs s'avalua a partir del procés de pràctiques que fa l'estudiant al recurs, la participació a les sessions del seminari/supervisió i la realització d'activitats d'avaluació continuada.

Calendari del Pràcticum V
Inici pràctiques: no més tard del 9 d'octubre de 2018 Finalització pràctiques: no abans del 26 d'abril de 2019 Pràctiques: 2 dies/setmana x 5 h/dia 1 sessió de supervisió setmanal de 2h

- Les pràctiques són extensives (200 h.) i es desenvolupen durant els dos semestres d'un mateix curs acadèmic, en les dates que s'indiquen en el calendari de treball.

- En casos excepcionals, poden allargar-se fins la data en què se signen les actes i es tanca formalment la primera convocatòria.
- El pràcticum/supervisió es desenvolupa durant tot el curs en una sessió de dues hores setmanals.

Les vacances de Nadal i Setmana Santa, així com el període d'exàmens del gener, són moments en que l'estudiant haurà de pactar amb el recurs de pràctiques les concrecions horàries del seu ritme de treball.

6.1. Activitats d'avaluació

El contingut i criteris d'aplicació de cada instrument d'avaluació estan definits en les pautes d'activitats d'avaluació (veure els documents específics). Fem aquí un resum de les mateixes:

Activitat avaluada	Dates de lliurament	% nota
PAA 1: Informe/presentació del recurs de pràctiques	Presentació del recurs: ✓ Informe escrit: 19/12/18 ✓ Exposició oral: calendari pactat al grup Informe global: 08/5/19	15%
PAA 2: Informe sobre la pròpia evolució en les pràctiques	Informe procés inicial: 19/12/18 Informe global: 08/5/19	15%
PAA 3: Anàlisi d'una situació crítica a la llum dels documents professionalitzadors	Calendari pactat al grup	15%
PAA 4: Informe d'Autoavaluació de la participació en el seminari/supervisió	2/5/19	15%
PAA 5: Desenvolupament de les pràctiques (l'avaluació la realitza el cap de pràctiques)	--	40%

6.2. Criteris d'avaluació

A més dels criteris específics de cada activitat d'avaluació definits a les pautes corresponents, convé tenir presents els següents criteris generals:

6.2.1. Assistència a les sessions de seminari/supervisió, informes i treballs:

Com que es tracta de desenvolupar un treball cooperatiu, l'assistència a les sessions de treball és de caràcter obligatori. A partir de la sisena falta d'assistència es considera abandonament del treball de seminari/supervisió i això comporta la interrupció del procés de pràctiques i la impossibilitat de continuar el curs. En aquest cas, no és possible recuperar al juliol.

FALTES	NOTA
6 o més	NO PRESENTAT (no es recupera al juliol)

El lliurament de les diferents activitats és de caràcter obligatori. La finalitat és assegurar una elaboració progressiva.

Si l'assistència i la participació s'ajusten als criteris que s'indiquen en aquesta guia, es poden recuperar al juliol els treballs que puguin quedar pendents.

Si al juliol les activitats presentades no són satisfactòries, caldrà repetir-les durant el curs següent amb el seguiment d'un tutor (que adaptarà els encàrrecs) però sense haver d'assistir al seminari/supervisió ni a les pràctiques (sempre que aquestes estiguin superades). Aquesta possibilitat només és vàlida pel curs següent d'haver fet les pràctiques. Si es deixa un curs acadèmic entre mig, caldrà repetir també pràctiques i seminari/supervisió.

6.2.2. Pràctiques:

La manca d'assistència en el primer semestre (30 hores o més), comporta la interrupció del procés de pràctiques i la impossibilitat de cursar el pràcticum. Igualment, la manca d'assistència en el segon semestre (30 hores o més), comporta la interrupció del procés de pràctiques. Les pràctiques no es podran recuperar al juliol, en cap dels dos casos. Constarà *No Presentat* i caldrà repetir-les íntegrament el curs següent.

Si l'informe que s'emet des del centre és insatisfactori, constarà suspès i caldrà repetir-les novament el curs següent, juntament amb el pràcticum, davant de la impossibilitat de recuperar-les al juliol.

Nota:

Per poder aprovar el Pràcticum V, les diferents parts qualificables han de ser superades favorablement per separat (la nota del/la cap de pràctiques, els informes sobre les pràctiques i les activitats d'avaluació del seminari/supervisió).

7. Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8. Vies de comunicació amb el docent

L'atenció als estudiants es farà en els espais habituals de comunicació (aula presencial i campus virtual). El tutor/a pot comunicar-se amb l'estudiant a través de tutories i del correu electrònic. Cal concertar entrevista prèviament.

9. Bibliografia i recursos

Asedes (2007). *Documents professionalitzadors*. Barcelona: Asedes.

Capdevila, M., Lázaro, A. i Vilar, J. (2003). Els reptes de la confluència entre la realitat professional i la formació universitària. Dins Planella, J. i Vilar, J. (coords.). *L'educació Social: projectes, perspectives i camins* (p. 139-153). Barcelona: Pleniluni.

Caride, J.A. (2003). Teories, models i paradigmes en Pedagogia-Educació Social. Dins Planella, J. i Vilar, J. (Coords.). *L'educació Social: projectes, perspectives i camins* (pp. 47-72). Barcelona: Pleniluni.

Caride, J.A. (Coord.). (2009). *Los derechos humanos en la educación y la cultura. Del discurso político a las prácticas educativas*. Rosario: Homo Sapiens.

Planella, J. (2009). *Ser educador. Entre Pedagogía y Nomadismo*. Barcelona: Editorial UOC.

Morin, E. (2006). *El método*. Vol.6. Ética. Madrid: Cátedra.

Morín, E. (2008). *Introducción al pensamiento complejo*. Barcelona: Gedisa.

Moyano, S. i Planella, J. (2011). *Voces de la educación social*. Barcelona: UOC.

Moyano, S. (2012) *Acción educativa y funciones de los educadores sociales*: UOC.

Remiro, M.A. (2016). *Modelos de acción socioeducativa con infancia y adolescencia en los servicios sociales municipales de la CAV*. Tesis Doctoral. Universidad del País Vasco. Leioa-Bizkaia. Pàg 75-102. Recuperat a: https://addi.ehu.es/bitstream/handle/10810/21890/TESIS_REMIRO_BARANDIARAN_MARIA%20ARANZAZU.pdf?sequence=1&isAllowed=n

Riberas, G. i Rosa, G. (Coord.). (2015). *Inteligencia Profesional: Ética, emociones y técnica en la acción socioeducativa*. Barcelona: Claret.

Riberas, G. i Vilar, J. (2014). La praxis reflexiva: un reto para la educación social. *Revista Edetania. Estudios y propuestas socio-educativas*, 45.

Riera, J. i Civis, M. (2007). *La nueva pedagogía comunitaria. Un marco renovado para la acción sociopedagógica interprofesional*. Valencia: Nau Llibres.

Schön, D (1998). *El profesional reflexivo. Cómo piensan los profesionales cuando actúan*. Barcelona: Paidós.

Sáez, J. (2003). *La profesionalización de los educadores sociales*. Madrid: Dykinson.

Varela, L. (2013). *Modelos de intervención socioeducativa en los servicios sociales comunitarios. De la asistencia al cambio en una sociedad en crisis*. Oviedo: Servicios Publicaciones.

Ventura, D. i Usurriaga, J. (2008). Una mirada a escala internacional de l'educació social, o com es construeix la professió del global al local, a *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 40, 45-64. Recuperat a <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165603>

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
C1: Dominar tècniques d'organització, planificació, disseny i avaluació de programes/projectes educatius en contextos diversos.	Presentació i anàlisis dels diferents centres, projectes o serveis en que els estudiants participen Seguiment de les pràctiques Anàlisi de situacions crítiques	-Identifica les tasques pròpies del diagnòstic, la planificació, l'aplicació i l'avaluació d'un projecte. -Aplica el llenguatge tècnic a diferents tipus d'informes socials -Transfereix el que contempen les normes legals en les pràctiques d'intervenció social. -Analitza comparativament les polítiques socials i les normes legals que se'n deriven. -Identifica els indicadors de risc en un entorn professional concret. -Realitza valoracions tenint en compte els diversos factors que intervenen en situacions de crisi o risc social. -Avalua les possibles opcions per orientar una estratègia d'intervenció a partir de la valoració de les necessitats.	<i>Presentació del recurs (escrita i oral)</i> <i>Contrast entre situacions crítiques i documents professionalitzadors</i> <i>Informe de valoració final del centre, projecte o servei</i> <i>Desenvolupament de les pràctiques</i>
C2: Responsabilitzar-se de les tasques encomanades i prendre decisions fonamentades tenint en compte les conseqüències per a totes les parts implicades	Activitats dinàmiques de orientació, seguiment supervisió i resolució de situacions pràctiques a l'aula Seguiment de les pràctiques Anàlisi de situacions crítiques	-Reconeix els factors generadors de vulnerabilitat que dificulten o impedeixen els processos d'inclusió social. -Mostra capacitat d'anàlisi i esperit crític davant la intervenció professional i els seus reptes. -Reconeix els factors generadors de vulnerabilitat que dificulten o impedeixen els processos d'inclusió social -Identifica els conflictes de valor que apareixen en l'activitat quotidiana del recurs de pràctiques i reflexiona sobre les seves conseqüències. -Identifica les pròpies reaccions, habilitats i contradiccions davant la incertesa, el canvi	<i>Informes de valoració del propi procés</i> <i>Informe d'autoavaluació de la participació al seminari</i> <i>Contrast entre situacions crítiques i documents professionalitzadors</i> <i>Desenvolupament de les pràctiques</i>

		i l'estrès en situacions de treball. -És capaç de reflexionar sobre el propi comportament i ser capaç de modificar-ho des de l'experiència. -Sap relacionar les pràctiques professionals observades amb els principis ètics de la professió. -Utilitza les seves competències professionals per interactuar de forma positiva amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats en projectes i serveis, sota la tutela professional. -Sap utilitzar les eines de comunicació per a resoldre tensions i conflictes interpersonals i grupals propis de la professió. -Sap demanar ajuda davant de situacions professionals complexes És capaç de reflexionar sobre el propi comportament i ser capaç de modificar-ho des de l'experiència. -Es responsabilitza de les tasques encarregades i pren decisions fonamentades de manera responsable i prudent.	
--	--	---	--